

natelnou pohledávku Československého státu (finanční správy) na hypotekární pohledávce ing. Antonína V.

Nejvyšší soud uložil rekursnímu soudu, aby zařídil doručení rozvrhového usnesení soudu první stolice.

Důvody:

Dovolací stěžovatelka vytýká, že tu není zmatečnost, protože při rozvrhovém roku byl přítomen úředník finanční prokuratury v zastoupení Československého státu. Výtku ta není oprávněna.

Je sice pravda, že zastupovati Československý stát na soudech jest povolána podle služební instrukce pro finanční prokuratury ze dne 2. dubna 1936, č. 82 Sb. z. a n. finanční prokuratura, avšak v § 1, odst. 1, písm. a), řečené instrukce jest uvedeno, že o tom, kdy za právnické osoby a jmění jednájí jiné úřady (orgány), je dáno ustanovení v § 2 zák. č. 97/1933 Sb. z. a n., v nařízeních na jeho základě vydaných a v předpisech zvláštních. V § 2 o finančních prokuraturách č. 97/1933 Sb. z. a n. jest uvedeno, že zůstávají nedotčena zvláštní ustanovení zákonů, podle nichž úřady (orgány) již samy před soudem jednájí. Podle odst. 2 výnosu ministerstva financí ze dne 10. října 1899, č. 6919 (Věstník ministerstva spravedlnosti 236/99) účastníci se roku k rozvrhu nejvyššího podání přísluší u soudů, které nejsou v sídle finanční prokuratury, berním úřadům. Podle § 2, odst. 2, zák. č. 97/1933 Sb. z. a n. převezme sice i v takovýchto případech finanční prokuratura zastoupení na žádost úřadů (orgánů), ale to je vnitřní poměr mezi ní a příslušnými úřady. Je tedy jisto, že obsílka k rozvrhovému roku a rozvrhové usnesení měly býti doručeny též bernímu úřadu v K., který v příčině dražené nemovitosti zakročil jako vymáhající věřitel (rozh. č. 3616 Sb. n. s.).

Avšak to, že obsílka k rozvrhovému roku a rozvrhové usnesení nebyly doručeny bernímu úřadu v K., ač mu měly býti doručeny, se dotýká jen jeho samého, neboť jen jeho právo bylo tím porušeno, a může proto rekursní soud přihlížeti k uvedeným vadám řízení jen na rekurs dotčeného účastníka (rozh. č. 11693 Sb. n. s.).

Podle koncentrační zásady vyslovené v § 208 jedn. ř. mají býti rekursy proti nějakému usnesení vyřízeny jednotně a má býti proto vyčkáno, až uplynou rekursní lhůty pro všechny účastníky k rekursu oprávněné. Nutno proto rozvrhové usnesení prvního soudu doručiti též bernímu úřadu v K. a vyčkati, podá-li proti němu v rekursní lhůtě rekurs, a teprve potom o všech rekursech jednotně rozhodnouti.

Čís. 16971.

Ustanovení § 12 vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n. se týká jen hypotekárních pohledávek, které jsou zajištěny na nemovitostech zemědělského podniku dlužníkovy, nikoliv i na jeho jiných nemovitostech.

(Rozh. ze dne 8. června 1938, R I 672/38.)

Exekuční soud rozvrhuje nejvyšší podání 22,250.000 Kč za nemovitost (palác Č. R. v P.) prodanou v exekuční dražbě dne 26. dubna 1937, příkazal bance S. z rozvrhované podstaty v mezích jistoty za vedlejší závazky do výše 1,000.000 Kč a hledíc na § 12 vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n. 961.702 Kč 40 h a dále 7% úroky z prodlení z anuit 1935 a 6% úroky z prodlení od 1. ledna 1936 do 26. dubna 1937, splatných v letech 1932 a 1933, nevyhověv odporu hypotekární věřitelky V. záložny proti příkázání úmorových splátek i úroků starších 3 let před dražbou v pořadí s jistinou. Důvody: Odporovatelka uvedla, že nejde o platy podle § 5, odst. 1, vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n., ani o zemědělský podnik a že tudíž nemůže býti užito uvedeného vládního nařízení. Nutno proto řešiti otázku, na které případy se vztahuje ustanovení § 12 vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n. Řečené ustanovení hned v první větě uvádí, že jest ho užiti bez zřetele na to, zda dlužníku přísluší úlevy podle předcházejících ustanovení. To znamená, že jest předpisem širším, který se má vztahovati na pohledávky, které nemají kvalifikace určené v jeho části druhé, anebo když dlužník nevyužil nebo nepostupoval přesně podle této části, takže nárok na úlevy nezískal. Podle předcházejícího ustanovení to značí, že mají býti splněny mimo jiné i předpoklady uvedené v § 3, že jde o pohledávku dlouhodobu za zemědělcem, zajištěnou na nemovitostech tvořících jeho zemědělský podnik. I ten předpoklad musí býti splněn, aby dlužníku příslušely úlevy. A vylučuje-li § 12 uved. vlád. nař. tento předpoklad, jest míti za to, že má platiti o každé dlouhodobé pohledávce za dlužníkem zemědělcem nehledíc na to, zda jde o pohledávku zajištěnou na jeho zemědělském podniku či na nemovitostech jiných. Tomu nasvědčuje přímo důvodová zpráva, pokud mluví, že se ustanovením § 12 dospělo ke kompromisu, jímž byl likvidován stav vyvolaný dřívějšími moratorními předpisy, vycházejícími z úvahy, že ony moratorní předpisy zasahovaly všechno jmění zemědělcovo, nečinily rozdíly mezi nemovitostmi zemědělského podniku a nemovitostmi jinými, ba přímo vylučovaly jakýkoli zásah věřitelův (vlád. nař. č. 142/1934), který byl spojen s vymáháním pohledávky. Vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n. chtějíc vtisknouti celé úpravě zemědělského druhu definitivní ráz, musilo řešiti onu otázku se zřetelem na § 216 ex. ř. a výrazem toho řešení byl § 12, při kterém, jak zřejmo, důvodová zpráva praví: »osnova nepřiklání se ani k jednomu ani k druhému z názorů hájených de lege lata, nýbrž se pokouší o samostatné kompromisní řešení«. Z toho, že zákonodárce řešení otázky vyjádřené pak v § 12 vázal na vyřešení stavu vyvolaného dřívějšími předpisy, o kterých mluví jako o opatřeních ve vyšším veřejném zájmu, plyne závěr, že se ustanovení § 12 vztahuje na všechny případy, v kterých byla poskytnuta ochrana podle zákona č. 33/1934 resp. vlád. nař. č. 142/1934, i když se na ně vl. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n. nevztahuje. O tom svědčí též to, že dlužník, i když nemůže užiti úlev, je vládním nařízením č. 250/1935 Sb. z. a n. v § 26 dále chráněn, a bylo by nelogické, aby zákonodárce našel definitivní řešení, třebaš

kompromisní, odňal dlužníku možnost úlev, a přes to jeho ochranu prodloužil, aniž by nějak zkompensoval škody vznikající věřiteli, když právě tento stav chtěl zlikvidovati. Za toho stavu věci se vztahuje ustanovení § 12 uved. vlád. nař. na souzený případ. Meze § 12 se vztahují jediné na zadržené platy uvedené v § 5, odst. 1, dotč. vlád. nař. Citací právě uvedeného paragrafu se uvádí, že v každém případě (i v tom, když dlužníku úlevy podle řečeného vládního nařízení příslušely, a jichž neplněním pozbyl, i v tom, když dlužník práva na úlevy neměl nebo jich nepoužil), lze zahrnouti do rámce výpočtu jediné ty platy, o kterých se zmiňuje § 5, odst. 1, totiž dlužné úroky, útraty a jiné příslušenství pohledávky, které se staly splatnými do 31. prosince 1935 (podle § 1, odst. 2, vlád. nař. č. 142/1934 ve znění čl. I, odst. 2, vlád. nař. č. 258/1934 Sb. z. a n.), tedy jen úroky, útraty, které spojeny jsou s pohledávkou a nesdílí však při rozvrhu její pořadí a v mezích jiného příslušenství úroky z prodlení, správní poplatky, všeliké jiné výlohy, k nimž jest dlužník podle svého závazku zavázán. Pro ty případy, kdy o některém z těchto platů nebylo umluveno, že má dojiti při rozvrhu úhrady v mezích jistoty za vedlejší závazky, ustanovuje § 12, že jest je přikázati proti této úmluvě v mezích vedlejších závazků. Pro případ, že by v oněch mezích nebyly uhrazeny dotčené platy, rozšiřuje § 12 meze stanovené v § 216 ex. ř. tak, že mohou býti zaplaceny ve stejném pořadí s jistinou, pokud i s úroky zadrženými ne déle než tři roky přede dnem příklepu nepřesahují částku rovnající se úrokům z nesplaceného zbytku jistiny za čtyři léta podle úrokové sazby platné pro pohledávku v den příklepu. § 12 mluví o nesplaceném zbytku jistiny, čímž nutno rozuměti i nesplacené úmorové splátky, které jsou částí jistiny samé, a není jiného rozdílu mezi úmorovými splátkami a zbytkem jistiny samé, leda ten, že u oněch je splatnost smluvna pevným datem, u tohoto splatnost nastává teprve výpovědí. Stejný výklad nutno zachovati i při druhém pojmu, s kterým pracuje § 12, totiž při úrocích. Vládní nařízení rozlišuje všude mezi úroky, útratami a jiným příslušenstvím a nelze zařaditi pod pojem úroky též úroky z prodlení, neboť kdyby byl zákonodárce chtěl v řečených předpisech výjimečné povahy zařaditi pod pojem úroků též úroky z prodlení, učinil by tak výslovně, zejména když si byl vědom rozdílu mezi úroky z kapitálu a úroky z prodlení, o kterých občanský zákoník mluví v hlavě o náhradě škody (§ 1333 obč. zák.), a když je jisto, že přes slovní příbuznost jde o instituci vyvěrající ze zcela jiných právních předpokladů. Lze tedy zahrnouti pod pojem úroků jen úroky podle § 999 obč. zák., kdežto úroky z prodlení jest zařaditi pod »jiné příslušenství« ve shodě s ustanovením § 912 obč. zák., který jasně rozlišuje mezi úroky a úroky z prodlení, což by nečinil tehdy, kdyby šlo o jedinou instituci. Při vylíčeném výkladu jest vzíti za základ výpočtu nesplacenou jistinu, kterou činí při připočtení úmorových splátek ke zbytku jistiny částku 13,548.629 Kč 11 h. V den příklepu platná úroková sazba činí 5½ % a čtvrtletní úroky činí 2,971.698 Kč 40 h. V mezích těchto úroků jsou uhrazeny tříleté úroky

2,009.996 Kč a rozdíl 961.702 Kč 40 h jest rámcem, který sloužití má k úhradě platů podle § 5, odst. 1, uved. vlád. nař. Poněvadž v mezích zřízené jistoty za vedlejší závazky byla zaplacená částka 981.726 Kč 50 h (po zaplacení útrat řízení rozvrhového), zbývá k zaplacení částka 903.948 Kč 72 h, která vzhledem na to, že se stala vesměs splatnou před 31. prosincem 1935, může býti zaplacená v mezích shora uvedených. Rekursní soud vyhověv odporu stěžovatelky proti příkázání bance S., nepřikázal nic na částky přesahující meze vedlejších závazků 1,000.000 Kč, a na přihlášené pohledávání $5\frac{3}{4}\%$ úroků z anuit splatných 1. července 1932, 1. ledna 1933, 1. července 1933, 1. ledna 1934, dále na $\frac{1}{8}\%$ správního poplatku u anuity splatné 1. ledna 1933 a 1. ledna 1934, jakož i na 7% úroky z prodlení z anuit do 31. července 1935 a 6% úrok z prodlení od 1. ledna 1936 do 26. dubna 1937 z anuit splatných 1. července 1932, 1. ledna 1933, 1. července 1933 a 1. ledna 1934 i útrat řízení rozvrhového 21.102 Kč 60 h v celkové částce 906.777 Kč, 82 h. Důvody: Podle stavu věci jest se obíratí vývody rekursu toliko s hlediska vládního nařízení ze dne 21. prosince 1935, č. 250 Sb. z. a n., ježto prvý soud řešil věc výhradně podle předpisů řečeného vládního nařízení. Při výkladu jeho předpisů jest míti na paměti, že jde o ustanovení výjimečná, upravující určitý výsek právních poměrů, a nevylučuje-li jejich formulace jakoukoliv pochybnost o jejich dosahu, vyžaduje jejich výjimečná povaha výklad omezující (rozh. č. 15549 Sb. n. s.), tedy výklad, který by byl pro věřitele spojen s nejmenší újmou, ovšem pokud se tím nemaří účel vládního nařízení. Rekursní soud neschvaluje interpretaci prvního soudu v otázce, na které případy se vztahuje ustanovení § 12 vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n. Je správné, že dotčené ustanovení v první větě uvádí, že jest ho užití bez zřetele k tomu, zda dlužník přísluší úlevy podle předcházejících ustanovení. Proč zákonodárce stanovil, že má platiti »bez zřetele k tomu, že dlužník má právo na úlevy podle předcházejících ustanovení«, uvádí důvodová zpráva: »Protože § 12 má likvidovati všeobecně stav vytvořený zákonodárnými opatřeními z let 1933 a 1934, bude platiti beze zřetele k tomu, zda dlužník včas a řádně uplatní právo na úlevu dle § 7. Bude ale platiti i tehdy, jestliže exekuční dražba na nemovitosti nebyla zahájena a odložena podle zákona č. 74/1933 a č. 33/1934 a vlád. nař. č. 142/1934 Sb. z. a n. Věřitel, který dlužníka exekucí nestíhal, nemá býti na tom hůře než ten, který proti němu exekuci zahájil«. Naprosto však zákonodárce nemínil, jak je zřejmé z důvodové zprávy, upustiti od předpokladů pro uplatnění § 12, že totiž musí jíti o dražbu zemědělské nemovitosti proti zemědělci. Uvedený názor se především opírá o to, že § 12 byl zařaden do části II vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n., jehož § 3 vytyčuje předpoklad zemědělce a zemědělského podniku. Tento předpoklad jest tak důležitý, že by jeho vyloučení v § 12 vedlo k otázce, proč je § 12 vůbec zařaden ve vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n., když by se vztahoval na jakékoliv dražby. Pak by ovšem derogoval předpisy exekučního řádu, a to se nemůže státi

pouhým vládním nařízením. Není také žádného podkladu pro domněnku, že by se § 12 vztahoval na dražby proti zemědělcům a že by nebylo potřebí druhého požadavku, že totiž jde o zemědělský podnik. Důvodová zpráva však výslovně uvádí: »Navrhovaný kompromis umožněn byl přesvědčením, že vzhledem ke všem úlevám, jichž se má zemědělství dostati, nebude příliš často docházeti k exekučním dražbám zemědělských nemovitostí v době, kdy staré zadrželosti ve vyšší míře ještě nebudou zaplaceny«. Vlád. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n. má přesněji ohraničený pojem zemědělce než zák. č. 34/1934 resp. vládn. nař. č. 142/1934 Sb. z. a n. (Pužman-Knapp: Dlužnické úlevy, str. 140, Srb: Úlevy při splacení pohledávek, str. 69). Také ono vládní nařízení nově uvádí pojem zemědělského podniku, kterýžto pojem začal mítí právě v uvedených nařízeních právní význam, který byl stupňován ještě vládním nařízením č. 76/1936 Sb. z. a n. o zemědělském vyrovnacím řízení. Jestliže zákonodárce chtěl, jak je zřejmé, aby výhodu § 12 měl věřitel, který proti zemědělci nevedl exekuce, není tím ještě řečeno, že by zde mohla scházeti jakákoliv podmínka části II uved. vládn. nař., zejména předpoklad, že jde o pohledávky zajištěné zástavním právem ve veřejných knihách na nemovitostech tvořících zemědělský podnik zemědělcův. Ježto v souzeném případě nejde zřejmě o dražbu zemědělského objektu, jest rekursní soud toho názoru, že tu nelze užití § 12. Bylo proto bance S. přikázati na úroky a úroky z prodlení starší než tříleté a útraty nepožívající pořadí jistiny pouze 1,000.000 Kč, t. j. v mezích vedlejších závazků.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Nelze uznati za správný výklad ustanovení § 12 vládn. nař. č. 250/1935 Sb. z. a n., k němuž dospěl soud své stolice a podle něhož by řečené ustanovení platilo bez rozdílu, zda jde o pohledávku zajištěnou na zemědělském podniku dlužníkově či na jiných jeho nemovitostech.

§ 12 uved. vládn. nař. jest zařaděn v jeho II. části, která pojednává o pohledávkách zajištěných zástavním právem na nemovitostech tvořících zemědělský podnik dlužníků (§ 3). Rekursní soud případně odkázal i na důvodovou zprávu k tomuto ustanovení a správně z ní dovodil, že ustanovení toho nelze užití tehdy, jestliže jde o dražbu jiné nemovitosti než zemědělského podniku dlužníkově.

Že se ustanovení § 12 uved. vládn. nař. týká jen hypotekárních pohledávek zajištěných na nemovitostech zemědělského podniku dlužníkově a ve smyslu § 2, nikoliv i na jiných jeho nemovitostech, to plyne také z ustanovení odst. 2 § 15 dotč. vládn. nař., kde se mluví (stejně jako v jeho § 3) o pohledávkách zajištěných zástavním právem zapsaným ve veřejných knihách na nemovitostech tvořících zemědělský podnik dlužníkův, a vysvětluje se to tím,

že § 12, jak důvodová zpráva k němu uvádí, je jaksi náhradou za prodloužení lhůt podle zákonů č. 74/1933 a č. 33/1934 Sb. z. a n. U nemovitostí, které nenáležely k zemědělskému podniku, nemohlo podle § 3 zák. č. 74/1933 a § 3, odst. 3, zák. č. 33/1934 Sb. z. a n. dojít k odkladu exekuční dražby, neboť na věci nesouvisící s provozováním zemědělského podniku se odklad nevztahoval a při pohledávkách na nich zajištěných nemohlo tedy nastati prodloužení lhůt. Poněvadž v souzeném případě jde o dražbu paláce »Č. R.« v P., tedy nemovitosti, které nejsou zřejmě určeny k zpracování výhradně výrobků vlastního zemědělského hospodářství dlužníků (§ 2), a tudíž zemědělský podnik dlužníků netvoří (§ 3), nebylo užití ustanovení § 12 uved. vlád. nař. prvním soudem při rozvrhu nejvyššího podání odůvodněno. Pouze to, že dražba byla v souzeném případě odložena proto, že dlužníkům byla přiznána vlastnost zemědělců, nemá právního významu pro vyřešení otázky, o niž tu jde.

Rekursní soud proto nepochybil, uznal-li že ustanovení § 12 uved. vlád. nař. bylo při rozvrhu nejvyššího podání v souzeném případě neprávem užito.

Ježto nejde o dražbu »zemědělského objektu«, netřeba se zabývatí vývody dovolacího rekursu o tom, že prý bylo na rekursním soudě, aby posoudil, »zda a v jakém rozsahu jest uznati prodloužení lhůt podle § 8 zák. č. 33/1934 a § 5 vlád. nař. č. 142/1934 Sb. z. a n.

Čís. 16972.

Smluvní pojištění proti následkům odpovědnosti při osobní dopravě motorovými vozidly (autodrožkami).

Ustanovují-li pojistné podmínky, že jest podmínkou pro uvedení pojištění do klidu z důvodu zastavení provozu, aby bylo prokázáno, že byla úřední značka motorového vozidla vrácena příslušnému úřadu, nenastává klid pojištění, jsou-li splněny jen podmínky stanovené v § 69, odst. 1, zák. č. 77/1925 Sb. z. a n.

Byla-li pojistná smlouva, jejíž součástí se stalo ustanovení schválené ministerstvem vnitra z roku 1930, že pojištění má platnost jen tehdy, bylo-li motorové vozidlo nebo jeho typ úředně zkoušeno a schváleno, sjednána před účinností § 7 zák. č. 81/1935 Sb. z. a n., nemá vlivu na platnost pojistné smlouvy, že pojišťovna omezila své nebezpečenské riziko podle § 7, odst. 2, zák. č. 81/1935 a § 42 vlád. nař. č. 203/1935 Sb. z. a n., nýbrž stačí, že bylo vyhověno předpisům min. nař. č. 81/1910 ř. z.

(Rozh. ze dne 8. června 1938, Rv I 2452/37.)

Žalovaný uzavřel u žalující pojišťovny dne 8. července 1935 pojištění proti následkům zákonné odpovědnosti jako majitel nebo podnikatel autodrožky za roční prémii 1.600 Kč. Podle čl. 7 dodatečných